

Folketingets høring den 31. marts 2006.

Kraneled den 30.marts 2006

I. Indledning.

Jeg vil gerne takke retsudvalget for invitationen til at deltage i denne høring. Jeg har ikke noget ønske om eller behov for at deltage i den offentlige debat, men jeg måtte - da udvalgets sekretær ringede til mig - erkende, at det afgørende skridt var taget med min kronik af 17. december 2005.

Forhenværende chefer for efterretningstjenesterne bør normalt iagttage tavshed og ikke blande sig i den offentlige debat om tjenesternes forhold. De har haft deres tid, og de kender jo intet til tjenestens forhold i dag. Selv en pensionist har imidlertid et udsigtstårn, som iflg. Axel Sandemose kun behøver at være en hul i jorden, når blot ens øjne er i højde med jordoverfladeen.

I den aktuelle situation måtte jeg blande mig. Rapporten fra oktober 2005 fra "Den tværministerielle arbejdsgruppe om terror" var for meget for mig. Vi drøftede den grundigt i "Den Internationale Juristkommissions danske sektion", som jeg repræsenterer, og man spurgte mig, om jeg ikke for en gang skyld ville gå ind i debatten.

Vi lever livet farligt. Jeg tager min cykel for at køre på indkøb. Cyklen bør jeg tage for at beskytte mig mod hjerte- og karsygdomme. Jeg kører nu af sted for at købe ind i det lokale supermarked. Undervejs kan jeg blive udsat for et helt uberegneligt og fatalt færdselsuheld, og under alle omstændigheder bliver mit helbred lidt forringet på grund af luftforureningen. Jeg kan også risikere at blive udsat for røveri eller overfald, men i dag kommer jeg hjem og spiser min indkøbte mad. Jeg har nu en risiko for at blive syg af fordærvet pålæg eller ligefrem at dø, hvis jeg også har hjembragt nogle forurenede hindbær. Som hovedregel kan man dog gå levende i seng og vågne op til en ny dag med nye farer.

Efter – eller særlig efter – 11. september 2001 har jeg på min cykeltur også risiko for at blive involveret i et uberegneligt terrorangreb, om end risikoen herfor som i mine andre eksempler er forsvindende lille. Det samme gælder, såfremt jeg havde valgt metroen.

Ingen kan være imod, at der træffes effektive foranstaltninger mod terrortruslen, men det er min opfattelse, at verden på dette punkt er gået i selvsving. Frygten for terror har fået gennemgribende og uforudsigelige konsekvenser i den vestlige verden. Jeg erkender, at der er en vis politisk nødvendighed heri, men menneskeheden står over for endnu alvorligere risici, som man i den nuværende situation let kommer til at prioritere for lavt. Der er formentlig mange forklaringer på, hvorfor netop terrortruslen spiller en så

dominerende rolle. Det er ikke kun fordi terror er uforudsigelig og monstrøs. Forklaringen skal heller ikke alene søges i, at massemedierne giver os mulighed for at følge med i de forfærdelige og hjertegribende scener fra 1. parket. Jeg tror, at man også skal finde årsagen i det forhold, at vi bliver bange, når vi møder sider af menneskesindet, vi slet ikke kan genkende i os selv. Vi forstår måske de bagved liggende årsager, der fører til terrorisme, men vi forstår ikke, hvordan mennesker kan få sig selv til at udføre disse barbariske og meningsløse handlinger. Det var vel på samme måde - med frygt og afsky - man i Middelalderen reagerede over for sindsyge mennesker, som man ikke kunne identificere sig med.

I min tid som PET-chef vurderede man truslen om at blive indlemmet i en totalitær stat som værende alvorlig, uden at man af den grund begyndte at udhule retsstaten på en sådan måde, som der i dag lægges op til over for terrortruslen. Og i virkeligheden vil vi vel hellere leve i et samfund, hvori der kan forekomme terror, end at leve i en politistat uden tilstrækkelig retssikkerhed.

Herved vender jeg tilbage til den interministerielle rapport, som i sit koncept og anbefalinger udfra en samlet vurdering efter min mening moderat svækker den retsstat, jeg som PET-chef var med til at forsvare. Og derfor blander jeg mig

II. Retssikkerhed.

Da jeg skulle forberede mine bemærkninger på dette punkt, tillod jeg mig at gå ud fra, at de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved justitsministerens forslag ville blive dækket bl.a. af Advokatrådets repræsentant, og dette er da også sket.

Jeg vil derfor i al væsentlighed kun uddybe den kritik, som jeg anførte i min kronik, og som på dette punkt ikke blev kommenteret af Justitsministeren i hendes besvarelse af spørgsmål 139 fra Folketingets retsudvalg..

PET har på sin udmærkede hjemmeside redegjort for det forhold, at PET's efterforskning har en **forebyggende** karakter. Medens det normale politi typisk starter en efterforskning, når den kriminelle handling **har fundet sted**, så efterforsker PET forebyggende for at hindre, at kriminelle handlinger finder sted, eller for at sikre, at de bremses i opløbet. Det betyder også, at PET typisk lukker politiet (anklagemyndigheden) ind i sagen, når der er grundlag for at sigte personer og gøre efterforskningen målrettet til brug for en kommende straffesag.

Det er PET, der alene afgør, om og hvornår en efterforskning skal videregives til politiet(anklagemyndigheden). Jeg forstår så udmærket Rigsadvokatens bekymringer, som blev fremført i hans artikel i Berlingske Tidende den 25. november 2005, med hensyn til svækkelsen af anklagemyndighedens kontrol med politiets efterforskning, når ansvars- og sagsområdet for PET vokser. Mere og mere efterforskning i flere og flere sager må befrygtes at ville blive unddraget anklagemyndighedens kontrol. Jeg har taget til efterretning, at Rigsadvokaten nu er enig i det fremsatte forslag, men jeg er fortsat bekymret på hans vegne.

Jeg vil påstå, at oplysninger, der tilgår PET eller indhentes af PET i den forebyggende efterforskningsfase, i et ikke ubetydeligt omfang vil blive holdt tilbage, såfremt en konkret sag, der udspringer af den forebyggende efterforskning, senere overdrages til anklagemyndigheden til videre foranstaltning.

Neden for har jeg konstrueret et helt igennem tænkt **eksempel**. Eksemplet falder inden for de sagsområder, som PET allerede har idag, men det illustrerer de ressikkerhedsproblemer, der er knyttet til PET's indhentning af oplysninger i sin egenskab af efterretningstjeneste. Eksemplet kan være nyttigt, idet justitsministeriet netop som et karakteristikum for de forbrydelser, der fremover skal efterforskes af PET, fremhæver, at de foregår "i svært tilgængelige miljøer, hvor sikkerhedsniveauet er højt". Det betyder, at PET også i sådanne miljøer vil gøre brug af agenter, som ifølge anbefaling 32 kan aflønnes.

Jeg ved ikke, om PET samarbejder med Israels interne efterretningstjeneste ShinBet, men for eksemplets skyld er dette også ligegyldigt. ShinBet modtager i mit eksempel oplysninger fra en agent, man har hvervet, og som er medlem af PFLP i Gaza, gående ud på, at nogle navngivne palæstinensere i Danmark må antages at opbygge en terrorcelle. Disse oplysninger videregives nu til PET, og hvis vi så yderligere går ud fra, at PET kender disse personer, som bevæger sig i udkanten af mere ekstreme muslimske miljøer i Danmark, så må PET agere på grundlag af de modtagne oplysninger. Og PET får ingen problemer med at få de fornødne dommerkendelser til aflytninger m.v., og de nødvendige registreringer møder ingen løftede øjenbryn i Wamberg-udvalget.

Det kan være, at PET fra andre efterretningstjenester får at vide, at der fra kilder foreligger oplysninger om et forstående terrorangreb i Danmark. Dette kan i mit eksempel bero på, at ShinBet i meget sløret form også har videregivet sine oplysninger til andre efterretningstjenester, som måske kombinerer denne oplysning med mere eller mindre bekræftede forlydende, som peger i den samme retning. I min tid kaldte vi dette fænomen for "råb i ekkodalen". Det kan også være, at ShinBet i sagsforløbet uddyber sine oplysninger til PET ved fx at give den **korrekte** information, at personer i agentens gruppe i Gaza har begået terror.

Efter telefonaflytninger og andre brud på meddelelseshemmeligheden, der ikke giver endelige beviser, men dog indicerer rabiater negative holdninger til Danmark og sympati for islamismen, beslutter PET sig for at overgive sagen til den relevante politimester(anklagemyndighed). Sagen kører nu for fuld kraft, og hele Danmark - med massemediernes mellemkomst - sidder på kanten af sofaen og følger med.

Den rigtige historie, som heller ikke ShinBet kender, og som vi aldrig får kendskab til, er i virkeligheden den, at agenten er en dobbeltagent, og at der er tale om misinformation og en hævnakt fra PFLP's side over for de pågældende palæstinensere, som ved at forlade Gaza og rejse til Danmark dermed slap for at udføre terror over for Israel.

Mit eksempel illustrerer nogle retssikkerhedsmæssige problemer.

Kravet om dommerkendelse gav ikke tilfredsstillende beskyttelse for de pågældende palæstinensere. Domstolen fik ikke mulighed for fuldtud at vurdere sagens **faktiske omstændigheder**. Sagens baggrund må nødvendigvis i en sådan sag være klassificeret, og selvom dommeren og forsvarsadvokaten, men ikke de sigtede, måtte få en generel orientering om sagens baggrund, kan ingen i Danmark efterprøve forløbet i Israel. I øvrigt er der hjemmel til at nægte forsvaret aktindsigt.

Heller ikke Wamberg-udvalget havde mulighed for at gennemføre vurdering af sagen på et korrekt grundlag.

Man kan fabulere videre og forestille sig, at der bliver truffet beslutning om, at de pågældende efterfølgende skal udvises. Her kommer domstolskontrollen også til kort.

Mit tænkte eksempel minder meget om problemstillingen omkring anonyme vidner, men her i mit eksempel er det blot værre. De sigtede ved end ikke, at der er anonyme "vidner".

Jeg spurgte en god ven, der har større indsigt i terrork pakken end jeg, om han kunne konstruere et eksempel, som bedre passer med de sagsområder, som agtes overført til PET, og han var leveringsdygtig med det samme.

PET modtager efter de nye regler oplysninger fra FE, som har dem fra udlandet, og som peger på en mulig terrorsammenhæng (anbefaling 3). PET indhenter oplysninger efter de nye regler fra en række forvaltningsmyndigheder (anbefaling 9), men PET bliver nu klar over, at det i første række drejer sig om narko. PET tror, at der er tale om et voldeligt og stærkt hemmeligt miljø og beholder sagen for at efterforske efter de nye regler om organiseret kriminalitet (anbefaling 5). PET får derfor kendelser til at aflytte de mistænkte, og PET aflytter i den forbindelse også de familiemedlemmer, som de mistænkte kommer på besøg hos (anbefaling 26). Sagen viser sig at være mere banal, og PET ender med at overgive sagen til det almindelige kriminalpoliti. Sagen starter med andre ord i FE og PET og slutter i det almindelige politi. Måske løber sagen ud i sandet?

Min hjemmelsmand spørger med rette: Hvem kan checke validiteten af oplysningerne fra udlandet? Hvem kan få aktindsigt? Hvor langt tilbage går anklagemyndighedens kontrol med efterforskningen? Og hvad kan domstolene gøre?

Lad mig i øvrigt understrege, at jeg 100 % går ind for kravet om dommerkendelse i videst muligt omfang. Herved tvinges politiet til at udvise omhu og til kritisk at vurdere sine efterforskningsskridt, men så længe PET har **monopol** på at beskrive den virkelighed, som skal lægges til grund af kontrolorganerne, løser man ikke de retssikkerhedsmæssige problemer.

Efter min mening skal Folketinget i en kommende revision af lovgivningen, der udvider PET's beføjelser, ikke lade sig stille tilfreds med krav om dommerkendelse. Øvelsen må gå ud på kun at udvide PET's beføjelser, når man er overbevist om, at dette er absolut påkrævet. I disse tilfælde må man så altid kræve dommerkendelse, og måske bør der indsættes revisionsbestemmelser.

I mit første fingerede eksempel bliver resultatet, at man må opgive at gennemføre sagen, men man kan så glæde sig over, at man har forhindret en (opdigtet) terrorhandling, og konstatere, at det er godt, at vi har PET til at passe på os. I mit andet eksempel ved vi, at kontrollen fra statsadvokatens, domstolenes og forsvarsadvokaternes side bliver ganske vanskelig.

For mit vedkommende mener jeg, at man bør gøre alt for at undgå denne type af retssikkerhedsmæssige problemer, og det gør man ikke ved at udvide PET's ansvarsområde.

III. Overførsel af dele af NEC til PET.

Justitsministeren skriver i sit svar på spørgsmål 171 fra Folketingets Retsudvalg, at en overførsel af dele af NEC til PET "kan ske i form af en intern omorganisering af Rigspolitiet, der ikke kræver lovændringer".

Umiddelbart er jeg ikke enig heri.

Den afgørende forskel mellem NEC og PET er, at PET **har en selvstændig landsdækkende efterforskningsmæssig kompetence**, og PET's struktur muliggør, at man har mulighed for at efterforske og rent faktisk efterforsker over hele landet. NEC derimod er alene en **afdeling til støtte** for Politidirektøren og de lokale politimestre. Det er klart meningen, at PET ikke på det overførte ansvarsområde alene skal overtage NEC's støttefunktioner. Anbefalingen sigter, som det udtrykkes i besvarelsen af spørgsmål 139 fra Folketingets Retsudvalg, på at "skabe grundlag for en yderligere styrkelse af den operative (efterforskningsmæssige) indsats på terrorområdet.", og af svaret til spørgsmål 171, hvori man beskriver de nye former for forbrydelser, som skal overføres. Her fremhæver justitsministeren bl.a., at forbrydelserne begås "i svært tilgængelige miljøer, hvor sikkerhedsniveauet er højt". Her forudsættes en aktiv efterforskning, som PET har erfaringer med.

En udvidelse af PET's arbejds- og ansvarsområde bør derfor vurderes med udgangspunkt i retsplejelovens § 114, stk. 1, som har følgende ordlyd.

"Politidirektøren og politimestrene har den selvstændige ledelse af kredsens politi samt ansvaret for udførelsen af det politiet påhvilende arbejde".

Bestemmelsen stammer fra slutningen af 30'erne, hvor enhedspolitiet endelig blev gennemført. Det kommunale politi blev herved nedlagt. Det politiske kompromis blev altså en decentralisering af politiets magt, således som det kommer til udtryk i § 114, stk. 1.

Men den lokale politimæssige magt og kompetence blev og er naturligvis underkastet begrænsninger gennem de beføjelser, der er tillagt Rigspolitichefen efter retsplejelovens

§ 110, samt gennem anklagemyndighedens tilsyn med Politidirektørens og politimestrenes efterforskning i straffesager.

Hertil kommer, at Politidirektøren og politimestrene - i modsætning til anklagemyndigheden - for at citere salig Hurwitz "er henlagt direkte under Justitsministerens overbefaling".

Det er dog min erfaring, at skiftende justitsministre har udvist stor varsomhed m.h.t. at gribe ind i politiets efterforskning i straffesager, og under alle omstændigheder kan Justitsministeren efter min opfattelse ikke på grundlag heraf administrativt gennemføre **generelle** begrænsninger i den kompetence, der i medfør af § 114, stk. 1, er henlagt til Politidirektøren og politimestrene.

Dette kan Justitsministeren derimod efter bestemmelsen i § 114, stk. 4, hvorefter ministeren "hvor en politimæssig opgave er af særegen beskaffenhed og det findes ønskeligt at træffe bestemmelser med hensyn til dennes løsningkan overdrage ledelsen og ansvaret for gennemførelsen af den pågældende opgave til en særlig dertil udpeget tjenestemand."

Afgørende for brug af denne bestemmelse er naturligvis ordene "**opgave af særegen beskaffenhed**".

Det er min opfattelse, at den udvidelse af PET's arbejdsopgaver, som har fundet sted i de senere år, og som fremgår af "Bestemmelserne om PET af 9. maj 1996", ikke kan presses ind under ordene "opgave af særegen beskaffenhed". Situationen bliver yderligere uholdbar, såfremt dele af NEC overføres til PET. Jeg er heller ikke bekendt med, at nogen faktisk har påstået dette.

Lad mig gøre opmærksom på, at terrorhandlinger - som afgrænset i straffeloven - kan være strafbare handlinger af vidt forskellig karakter. Også hærværk kan være terror. Det afgørende er formålet eller hensigten, der er drivkraften bagved disse forbrydelser, men denne bliver ofte først nærmere afklaret gennem efterforskningen.

Hjemlen må derfor søges et andet sted, men jeg ser ingen mulighed. Man kan naturligvis - med urette - hævde som en anden Erasmus Montanus, at PET iflg. rpl. § 110 er en afdeling under Rigspolichefen, som ikke er knyttet til en bestemt politikreds, og at denne afdeling ergo har hjemmel til at udføre de efterforskningsmæssige opgaver, som bliver henlagt til den.

Min konklusion er, at hjemlen er mere end tvivlsom. Eroderingen af § 114, stk. 1, har fundet sted uden protester gennem længere tid, og i øvrigt bliver det hele retshistorie, såfremt forslag til politi- og domstolsreformen af 15. december 2005 gennemføres. Herefter forsvinder det decentraliserede system helt og holdent og dermed også § 114, stk. 1.

Det er mig en gåde, at man uden om Folketinget gennemfører væsentlige dispositioner på forventet efterbevilling. Og mange spørgsmål om PET trænger sig på:

Hvordan skal PET's virksomhed koordineres med politidirektørerne i de nye store (såkaldte) selv bærende politikredse? Hvordan skal samspillet være mellem PET og den nye særlige afdeling, som for kort siden blev oprettet i Københavns Politi? Iflg. Chefkriminalinspektør Per Larsens oplysninger i "Go' morgen Danmark" skal afdelingen også efterforske forhold, som PET skal beskæftige sig med.

PET's placering i den nye struktur er af stor politisk betydning, og når Dansk Politi i overensstemmelse med det fremsatte lovforslag omdannes til en koncern med den administrative top placeret i København, så vil det være hensigtsmæssigt forinden at kende omfanget af PET's beføjelser i forhold til koncernens andre afdelinger.

IV. Justitsministerens rolle.

PET-chefen har et særligt og unikt forhold til justitsministeriet. Sådan var det i min tid, og jeg føler mig overbevist om, at det samme gælder i dag. Man bliver PET-chef i en ung alder (jeg var 35 år), og meningen er, at man på et passende tidspunkt skal forfremmes ud ad stillingen. Ens (lovende) karrieremæssige fremtid ligger først og fremmest i departementschefens hænder, og sidstnævnte kan med sindsro gå ud fra ens ubetingede loyalitet. Jeg håber ikke, at det vækker anstød, at jeg nævner disse lidt prosaiske kendsgerninger? Og jeg vil gerne understrege, at de betragtninger, jeg her og i det følgende giver udtryk for, ikke påvirker den daglige gang i magtens korridorer. Men når man hudløst ærligt skærer ind til benet, så er der tale om realiteter, som er indkodet i aktørernes reflekser.

Den oprindelige begrundelse for den særlige binding mellem PET-chefen og justitsministeriets departementschef var i det væsentlige begrundet i det forhold, at PET under den kolde krig krævede en ledelse, der forstod de politiske vilkår for Justitsministeren, som kunne blive resultatet, hvis PET's efterforskning på de dengang politisk meget følsomme område gik galt.. Man måtte have tillid til, at PET-chefen kunne vurdere, når bremserne skulle slås i. Og ministeren og departementschefen måtte sikre sig PET-chefens ubetingede loyalitet, og at de af ham fik en korrekt og grundig orientering. I sager om statens selvstændighed og sikkerhed, er det i øvrigt også Justitsministeren, som bestemmer, om der skal rejses tiltale, hvorfor det er naturligt for ministeren at følge med i efterforskningen.

Departementschefen skal naturligvis rådgive ministeren på en sådan måde, at ministeren ikke udsætter sig selv for politisk mord eller – for den sags skyld – selvmord. Men departementschefen skal også sikre sig selv og sine, hvilket betyder, at ministeren også af denne grund får en orientering om de efterforskningsmæssige tiltag, som efter departementschefens og PET-chefens vurdering på et eller andet senere tidspunkt, når "hommeligheden" slipper ud, i bagklogskabens klare lys kan kritiseres. Jeg kom til at tænke på alt dette, som jeg ellers havde arkiveret i min hukommelses fjernarkiv, under afhøringerne i PET-kommissionen, som jo netop - i øvrigt efter justitsministeriets eget

ønske - blev nedsat for bl.a. at undersøge beslutningsgangen i en sådan sag, der i øvrigt også illustrerer vanskeligheden ved at indhente oplysninger gennem kilder. Jeg håber ikke, at jeg får "De hemmelige agents Forforening" på nakken, når jeg siger, at der stilles specielle personlighedsmæssige krav til mennesksr, der af den ene eller anden grund vælger et dobbeltliv. Man kan let forestille sig de menneskelige omkostninger, man som PET-chef på denne måde får på sin samvittighed.

De her fremdragne forhold illustreres da også i instruksen for chefen for PET. Han "skal til enhver tid holde justitsministeriet direkte underrettet om alle forhold af betydning for landets indre sikkerhed og i det **hele taget om alle forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed, herunder om alle vigtige enkeltsager og kontakter med inden- eller udenlandske myndigheder**".

Dette mønster vil næppe ændre sig, og overførsel af nye sagsområder fra NEC til PET vil betyde, at justitsministeriet, herunder Justitsministeren, vil blive inddraget i endnu flere konkrete sager.

Det er jeg betænkelig ved. Ministeren kan ikke helt undgå at blive fedtet ind i visse sager, men ud fra en politisk vurdering er det efter min mening ønskeligt at begrænse ministerens involvering mest muligt. Ministeren bør have mulighed for at tage afstand fra politiets efterforskning, når der vitterligt er truffet kritisable dispositioner. Jeg erkender som nævnt, at ministerens involvering ikke helt kan undgås, men PET's arbejde er i dag ikke så politisk kontroversielt, som det var i den kolde krigs tid.

Også departementschefen bør holde sig på en vis afstand, så han ikke fristes til - som sin "livsforsikring" - at placere for mange aber på ministerens skuldre. Man er i det øvrige politi fuldt på det rene med PET-chefens særlige status, og det uheldige er, at PET-chefens ord herved bliver til lov. Man ved nemlig, at hans udtalelser er blevet clearet med justitsministeriet.

Jeg mener ikke, at man på tilsvarende måde kan forestille sig, at Rigspolitichefen på de sagsområder, der i dag omfattes af NEC, orienterer lige så tæt som PET-chefen, selvom også han kommer fra justitsministeriet. Han har mange andre gøremål, og han står ikke i spidsen for en efterforskning. Han har ikke en instruks som PET-chefen. Han sidder ikke som PET-chefen i Sikkerhedsudvalget og hans karriereforløb er afsluttet på en fuldt tilfredsstillende måde. PET-chefen kan man komme af med, men ikke Rigspolitichefen.

Der vil altså ved en overførsel af sagsområder fra NEC til PET kunne finde en vis politisering sted.

V. Nyt center for antiterroranalyse.

For så vidt angår spørgsmålet om etablering af et nyt center for antiterroranalyse har jeg udtrykt mig kritisk i min kronik af 17. december 2005, men ministeren tager helt fejl, når

hun i besvarelsen af spørgsmål 139 fra Folketingets Retsudvalg gør gældende, at jeg er imod at samle analysearbejdet ét sted.

Mine betænkeligheder vedrører alene det forhold, at analysearbejdet samles i PET med PET-chefen for bordenden.

De vurderinger, som analyserne i et sådant center munder ud i, kan få vidtrækkende konsekvenser. De kan få betydning for danskernes hverdag, og de har væsentlig betydning for, hvorledes politiet prioriterer sine ressourcer. Mange oplever, at politiet er så tidsmæssigt belastet med opgaver, der flyder af forebyggelsen af terror, herunder VIP-opgaver med efterfølgende afspadseringer, at politiet ikke har den fornødne tid til at beskæftige sig med den almindelige kriminelle hverdag, som skaber stor usikkerhed hos almindelige mennesker.

Når nu de mange interessenter i analysecentret når frem til en konklusion, så vil denne blive lagt til grund af beslutningstagerne. Det er utænkeligt, at man fra politisk hold vil gå imod eksperternes vurderinger. Politikere er kun mennesker, og når det drejer sig om menneskeliv, kan de ikke negligere eksperternes rådgivning. Man kan ikke leve med kritik, hvis man er egenrådig og tager fejl, og dette får katastrofale følger. Man kan derimod leve med en kritik af, at der for ofte råbes "ulven kommer", selvom dette får nogle samfundsmæssige generende konsekvenser.

Med alt dette siger jeg ikke, at vi ikke skal tage terrortruslen alvorligt, men vi skal sikre os mest muligt mod overdrevne forestillinger om risikoen, og hermed vender jeg tilbage til forslaget om placering af analysecentret i PET.

Det er PET's - og også FET's - pligt altid at tage højde for "worst case", og dette vil helt naturligt påvirke tjenesternes opfattelse af virkeligheden. Ofte vil efterretningstjenesterne have ret, men bestemt ikke altid. Dette kan jeg tale med om.

Efterretningstjenester fortolker ikke blot objektive kendsgerninger, men de kan ikke undgå fra tid til anden at bygge deres vurderinger på et forkert grundlag. Dette beror ikke blot på, at tjenesterne overser forhold, der peger i en anden retning, men også på, at efterretningstjenesterne til en vis grad baserer deres oplysninger på kilder eller agenter, og vi ved jo af smertelig erfaring, at der her kan være tale om væsentlige fejkilder. Historien vrimler med eksempler herpå. For eksempel kan en meget værdifuld kilde senere vise sig at have været dobbeltagent, som har fodret efterretningstjenesten med ligegyldige eller ligefrem ukorrekte oplysninger. Men det kan blive værre endnu. En efterretningstjeneste er afhængig af samarbejdet med andre efterretningstjenester, og man har ingen jordisk chance for at vurdere kildeoplysningerne fra sådanne tjenester, som i øvrigt også går ud fra "worst case". Det bliver et spørgsmål om tillid. Jeg henviser til mit fingerede eksempel med palæstinenserne.

PET har i eksemplet næppe begået fejl., men eksemplet illustrerer mit argument om, at analysearbejdet og konklusionerne herpå ikke bør finde sted i efterretningstjenesternes optik.

Nu ved jeg ikke, om CIA fik pålagt at finde beviser for, at der var "weapons of mass destruction" i Irak, men det er et godt eksempel på en fejlagtig opfattelse af virkeligheden, når man lægger "worst case" til grund. Jeg husker selv fra min tid som PET-chef den nu velkendte meddelelse fra Moskva, hvorefter man i analysearbejdet i KGB var nået til den helt forkerte konklusion, at NATO var ved at forberede et atomart angreb på Sovjetunionen.

Og man kan blive ved.

Det er vigtigt for mig at understrege, at PET bør spille en vigtig rolle i analysearbejdet, men at dette ikke bør finde sted i PET's regi.

Jeg ved, at man har organiseret sig på samme måde i UK, men derfor behøver det ikke at være den rigtige form for os. Hertil kommer, at MI5 er en civil tjeneste, som ikke kan disponere over engelsk politi, og at arbejdet vistnok følges tæt af cabinet office.

VI. Konklusioner.

Mine hovedsynspunkter kan resumeres således:

1. Det er tvivlsomt, om Justitsministeren har den fornødne hjemmel til at gennemføre ændringen administrativt.
2. Under alle omstændigheder vil det være hensigtsmæssigt at afvente politi- og domstolsreformen, således at Folketinget kan inddrages i spørgsmålet om PET's placering og opgaver i den nye politikoncern.
3. En overførsel af dele af NEC til PET kan på de overførte områder forøge de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.
4. Sagsbehandlingen på de overførte sagsområder risikerer at blive politiseret.
5. Analysecentret bør ikke placeres i PET

Endelig vil jeg gerne indrømme, at det ikke er nemt for mig at overskue alle konsekvenser af den foreslåede ændring, men min baggrund giver mig dog en vis indsigt. Folketinget og offentligheden har ikke denne indsigt, men jeg håber, at man efter denne høring vil have bedre mulighed for at tage stilling til den foreslåede overførsel og dens sammenhæng med politireformen.

Ole Stig Andersen